

Katja Jørgensen

Mange flere

***- om etniske minoriteter, foreningsliv og
frivilligt socialt arbejde***

DE FRIVILLIGES HUS

Aalborg
2007

Mange flere
- om etniske minoriteter, foreningsliv og
frivilligt socialt arbejde

1. udgave
1. oplag

Tekst: Katja Jørgensen
Foto: Katja Jørgensen
Layout: Katja Jørgensen
Tryk:

Copyright: De Frivilliges Hus, 2007

Udgivelsen er sket med støtte fra Socialministeriets Sats-pulje

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	5
Formål med undersøgelsen	6
METODE	7
Afgrænsning og begrebsafklaring	7
Udvælgelse af foreninger	8
Interviews og spørgeskemaer	9
Litteratur og forskning	10
UNDERSØGELSEN	10
At finde og kontakte etniske foreninger	10
At indhente svar	11
ETNISKE MINORITETSFORENINGER I	
AALBORG KOMMUNE	13
Foreningernes formål	13
Foreningernes målgrupper	13
Foreningernes aktiviteter	15
Hvorfor etniske foreninger?	16
FRIVILLIGE MED ANDEN ETNISK BAGGRUND	17
Frivillige: Hvor, med hvad og hvor meget?	17
At skaffe frivillige og medlemmer	18
Frivillig - hvorfor?	20
Hvad er frivilligt socialt arbejde?	23

ETNISKE MINORITETER I DANSKE FORENINGER	26
Foreningernes strategier for at nå de etniske minoriteter	26
Etniske minoriteter som målgruppe for danske foreninger	28
Rekruttering af frivillige blandt de etniske minoriteter	29
Hvorfor ikke?	30
FRIVILLIGCENTRENES ROLLE	31
Foreningsservice ift. etniske minoritetsforeninger	32
Kurser & temadage	33
Formidling af frivilligjobs til etniske minoriteter	34
Integrationsfordele ved frivilligt socialt arbejde	36
Projektvugge - opstarthjælp	37
Borgerservice	38
Samarbejde mellem danske og etniske foreninger	39
AFRUNDING	40
Litteraturliste	44

INDLEDNING

I efteråret 2005 bevilgede socialministeriets Sats-pulje penge til et 3-årigt udviklingsprojekt i De Frivilliges Hus. Projekt "Frivilligt Socialt Arbejde og Integration" har som formål at involvere flere med anden etnisk baggrund i frivilligt socialt arbejde og at udvikle De Frivilliges hus' kerneydelser til også at kunne rumme og servicere denne gruppe borgere og deres foreninger. Der skal således udvikles metoder og viden inden for feltet frivilligt socialt arbejde og integration, den nye viden skal implementeres i den daglige praksis i De Frivilliges Hus, og erfaringerne skal spredes til resten af frivillig- og foreningsverdenen.

Projektet er inddelt i fire faser:

- Fase 1: Forundersøgelse, hvor det frivillige sociale arbejde blandt etniske minoriteter i Aalborg kommune afdækkes og ligeledes de danske foreningers tanker omkring de etniske minoriteter og deres inddragelse i foreningsliv og frivilligt socialt arbejde.
- Fase 2: Udvikling i samarbejde med foreningerne af initiativer, projekter og indsatsområder i forhold til resultaterne af forundersøgelsen.
- Fase 3: Implementering af forskellige delprojekter, initiativer og indsatsområder i tæt samarbejde med danske og etniske minoritetsforeninger.
- Fase 4: Erfaringsopsamling med evaluering af delprojekter og forskellige former for formidling af erfaringerne.

Formål med undersøgelsen

Projektets første fase, forundersøgelsen, er færdig og foreligger nu i denne rapport. Forundersøgelsen havde fire formål:

- En afdækning af det etniske foreningslandskab; hvad findes der af foreninger med udgangspunkt i de etniske minoriteter, og hvilket formål, hvilken målgruppe og hvilke aktiviteter har de?
- Hvilke bevæggrunde har denne gruppe borgere for at deltage i foreningsliv og frivilligt arbejde?
- Hvordan forholder man sig i de danske foreninger til de etniske minoriteter; tænkes de ind som en del af foreningens målgruppe og som en gruppe, man kan rekruttere frivillige fra?
- Hvor er der muligheder og behov for at lave en indsats; er der udækkede behov, hvilke del-projekter og initiativer er der interesse for senere i projektet?

Et sidste ikke uvæsentligt formål har været, at en forundersøgelse er en god måde at få kontakt til etniske minoritetsforeninger på. At den første kontakt ikke handler om andet end at være interesseret i deres forening og nysgerrig på, hvad de laver, er en god måde at begynde på. Man har udvekslet håndtryk, set hinanden i øjnene og snakket, og det gør det på alle måder lettere senere hen at tage kontakt med mere konkrete forslag om projekter og samarbejde.

Det er også min erfaring fra andet arbejde med etniske minoriteter, at den personlige kontakt kan være af stor betydning. Samtidig er det også en god anledning til at gøre opmærksom på De Frivilliges Hus, og de funktioner og services foreningerne kan gøre brug af.

METODE

Undersøgelsen er foretaget i perioden december 2005 til maj 2006 i Aalborg Kommune. Både de danske og etniske foreninger fik tilsendt et spørgeskema og efterfølgende blev et antal af dem udvalgt til at deltage i en interviewrunde.

Afgrænsning og begrebsafklaring

For at kunne overskue det brogede danske foreningslandskab må man ind imellem skelne mellem forskellige typer af foreninger alt efter deres aktiviteter, formål og målgruppe. Der er eksempelvis idrætsforeninger, kulturelle foreninger, fagforeninger, ungdomsforeninger, andelsforeninger, sygdomsforeninger, humanitære/u-landsforeninger, politiske foreninger, miljøforeninger og interesseorganisationer. I forbindelse med undersøgelser og forskning er der lavet definitioner af frivillige sociale foreninger og frivilligt socialt arbejde, som det vil være for vidtgående at komme ind på her¹, så i stedet har vi valgt at tage udgangspunkt i vores daglige arbejde med frivillige sociale foreninger og frivilligt socialt arbejde.

De foreninger, der er målgruppen for arbejdet i De Frivilliges Hus, er de frivillige sociale foreninger i Aalborg Kommune. Dvs. foreninger og sammenslutninger inden for sundhed/sygdom, ældre, handicap og det sociale område, som bruger frivillige i foreningens arbejde. Formidlingen af frivilligjobs er dog bredere, idet der også formidles frivillige til andet end foreninger, eksempelvis til sygehuse og plejehjem, men målgruppen blandt foreninger er altså de frivillige *sociale* foreninger.

Da mange af de etniske foreninger går på tværs af vores daglige kategorier, har vi valgt i første omgang ikke at skelne skarpt

¹ Se bl.a. Ibsen og Habermann (2005) samt Koch-Nielsen m.fl. (2005).

imellem eksempelvis sociale foreninger og kultur- og idrætsforeninger, som normalt ville falde uden for vores arbejdsområde. Det har vi gjort af flere årsager; dels for at få et indblik i, hvad der faktisk foregår, hvilket vi ikke kan få, hvis vi på forhånd har udelukket nogle. Dels fordi mange af de etniske foreninger dækker over flere kategorier og derfor ikke altid passer ind i vores kategorier. Og dels fordi vi som udgangspunkt må være åbne, hvis vi gerne vil i kontakt med denne gruppe borgere og deres foreninger, frem for på forhånd at definere hvordan de skal/bør være, hvis vi skal lege med dem.

Begrebet "anden etnisk baggrund" dækker over mennesker, der er kommet til eller er vokset op i Danmark med en anden enten national, kulturel eller sproglig baggrund end dansk. Det dækker således både flygtninge og indvandrere og flere generationer.

Udvælgelse af foreninger

I statistiske opgørelser over flygtninge og indvandrere er der ofte geografiske inddelinger, der skelner mellem Norden, Europa/EU-lande, Nordamerika, lande uden for EU og Nordamerika etc. I forhold til registreringen af foreninger har vi valgt ikke at udelukke nogen, hvorfor europæiske og nordiske foreninger er med i denne del.

I forhold til interviewene har vi valgt at følge den gængse standard og fokusere på foreninger for/af folk med en baggrund uden for Europa og Nordamerika – dog med en enkelt undtagelse, nemlig Grønland. Vi har valgt at inkludere grønlændere, fordi det er velkendt, at mange grønlændere i Danmark kæmper med mange af de samme integrations -og marginaliseringsproblematikker som de medborgere fra andre dele af verden, der gennemgår integrationsprogrammer. Grønlændere har dansk statsborgerskab, og har derfor ikke problemer omkring opholds-

tilladelse og familiesammenføring, men de har deres eget sprog og et andet kulturelt udgangspunkt end danskere fra den sydlige del af kongeriget. De er således i samme situation som mange andre, der kommer til landet og skal lære sproget og kulturen og indrette sig i en ny tilværelse som "fremmed" og som en minoritet.

Interviews og spørgeskemaer

Undersøgelsen bygger på spørgeskemaer og interviews blandt etniske og danske foreninger. Spørgeskemaundersøgelsen blandt de etniske foreninger var en slags registrering af foreningen og dens formål, aktiviteter og målgruppe. De etniske foreninger, der ikke besvarede skemaerne blev desuden ringet op og "rykket", da det for registreringen af foreningerne var vigtigt, at vi fik alle med.

Spørgeskemaundersøgelsen i de danske foreninger handlede om deres måde at forholde sig til etniske minoriteter på, både som målgruppe for foreningen og som en gruppe der kan rekrutteres frivillige fra. På grund af det store antal danske foreninger, blev de ikke rykket for et svar – hvilket formodentlig forklarer den lave svarprocent (19,7%), men de indkomne svar giver dog en pejling på, hvordan det forholder sig i de danske foreninger (se s. 14).

Spørgeskemaerne indgår i en kvantitativ analyse, som sammenholdes med den kvalitative del, der bygger på de gennemførte interviews.

Interviewene med de danske foreninger var en uddybning af spørgeskemaet, mens interviewene med de etniske foreninger handlede om deres erfaringer med foreningsarbejde og frivillighed både i Danmark og deres oprindelsesland. De af de etniske foreninger som ønskede det, blev interviewet, men de danske

foreninger blev udvalgt efter en vurdering af, om de kunne have gavn af og interesse i at deltage i projektet senere hen. Da det var ikke var muligt al lave interviews med et stort og statistisk validt udvalg af danske foreninger, og da mange af foreningerne er for små og temamæssigt perifære² til at deltage i et projekt om integration, blev der i stedet foretaget en selektion.

Litteratur og forskning

Der er ikke lavet mange undersøgelser af etniske foreninger i Danmark, og deres funktion i en integrationsmæssig sammenhæng er undersøgt endnu mindre. Den litteratur, der foreligger, er blevet brugt som baggrundsviden og som sammenligningsgrundlag i forhold til vores resultater. Dette har kunnet kvalificere vores resultater, så de ikke bliver enkeltstående påstande men i stedet kan bidrage til et mere helstøbt billede af de etniske minoriteter og deres foreningsliv.

UNDERSØGELSEN

At finde og kontakte etniske foreninger

Inden undersøgelsen overhovedet kunne påbegyndes skulle vi først finde frem til de etniske foreninger, som ofte lever uden den store opmærksomhed fra det danske samfunds side, bl.a. fordi mange af dem ikke søger økonomisk støtte fra det offentlige.

Opsporingsarbejdet foregik gennem Finfo databasen og med oversigter fra Aalborg Kommune over foreninger, der havde modtaget støtte, personlige netværk i kommunale forvaltninger og etniske miljøer, forespørgsler hos lokale beboerhuse og hos netværksmedarbejdere og beboerrådgivere samt henvendelser til lokale folkeskoler. Da de første kontakter til etniske forenin-

² Eksempelvis en trikotollomani-forening (tvangsmæssig hårudrivelse).

ger var taget, blev der også der forespurgt om kendskabet til andre foreninger. Umiddelbare "blindgyder", dvs. oplysninger på personer (formænd og kontaktpersoner) og foreninger, som vi ikke kunne komme i kontakt med, blev krydstjekket på Krak og TDC med forskellige stavemåder af navne, hvilket ind imellem også gav resultater (eksempelvis navnet Muhammad, som på dansk staves på mange forskellige måder, selvom det på arabisk kun kan staves på en eneste måde).

Næsten alle foreninger, formænd eller kontaktpersoner blev ringet op, inden spørgeskemaet blev sendt af sted, dels for at gøre opmærksom på undersøgelsen og vigtigheden af deres deltagelse, dels for at tjekke navne, adresser og stavemåder. Det tog noget tid, men til sidst havde vi en liste med 25 foreninger, som alle fik et brev med en kort projektbeskrivelse, et spørgeskema og en informationsfolder om De Frivilliges Hus.

At indhente svar

Næste kontaktrunde foregik en måneds tid senere, da der som forventet kun var kommet ganske få spørgeskemaer retur. Det samme gjorde sig i øvrigt gældende for svarprocenten i de danske foreninger, så i første omgang var der ingen forskel. Samtidig med at der blev ringet og rykket for et svar, blev samtalen i nogle tilfælde også brugt til at lave en aftale om interview. Det krævede i øvrigt ofte mange opkald, før vi fik fat i rette vedkommende.

Vi oplevede, at på den korte tid siden første telefonsamtale var mange af kontaktpersonerne enten flyttet eller havde fået nyt mobilnummer. Ikke mindst den somaliske gruppe var svær at "holde styr på". Denne erfaring har andre også gjort sig³, og det er vores indtryk, at det ikke nødvendigvis er et udtryk for manglende ønske

Tålmodighed, vedholdenhed og lidt detektivånd er gode redskaber at tage i brug, når man skal finde, kontakte og have fat i etniske minoritetsforeninger.

³ Schmidt (2002), s. 23-28.

om at deltage. Så lidt ihærdighed i forhold til at finde og "genfinde" folk betaler sig ofte, og det lykkedes da også for os.

En enkelt forening ønskede dog ikke at deltage, men først efter i første omgang at have været positivt indstillet. Da de blev rykket for spørgeskemaet og spurgt om et interview, var formanden pludselig meget afvisende og ønskede hverken at besvare spørgeskemaet eller at deltage i et interview. Det lykkedes os ikke at finde ud af, hvad årsagen var - måske usikkerhed i forhold til hvad det skulle bruges til? Perioden, hvor undersøgelsen blev gennemført, var heller ikke optimal idet, den faldt sammen med den verserende "Muhammed-krise", som skabte usikkerhed i mange etniske grupper og muslimske kredse.

Vi er i øvrigt under vejs blevet fortalt om dårlige oplevelser med journalister/pressen, som har gjort, at mange enten er meget forsigtige med at "tale med fremmede" eller slet ikke ønsker at deltage i noget, de ikke har indgående kendskab til på forhånd. Denne erfaring er heller ikke enestående⁴, men absolut problematisk i forhold til de etniske minoriteters deltagelse i den offentlige debat og i de demokratiske samfundsprocesser, når de oplever, at det i medierne er meget svært at komme til orde på egne præmisser.

På trods af "Muhammed-krise" og dårlige erfaringer med danske journalister ønskede stort set alle etniske minoritetsforeninger at deltage i undersøgelsen.

⁴ Siim (2003), bl.a. s. 61, 64 og 88.

ETNISKE MINORITETSFORENINGER I AALBORG KOMMUNE

Af de 25 udsendte spørgeskemaer er 12 blevet udfyldt. Det har senere vist sig at 4 af de 25 foreninger ikke eksisterer mere, så 12 besvarelser ud af 21 foreninger giver en besvarelse på 57%.

Foreningernes formål

Hvis man kigger på formål, målgruppe og aktiviteter i de etniske foreninger, spænder de vidt, både som helhed og inden for den enkelte forening. Der tegner sig således et broget billede, som det er svært at passe ind i vores sædvanlige kategorier med etiketterne "socialt/samvær forening", "kulturel forening", "idrætsforening" og "frivillig social forening".

Mange af de etniske foreninger har formål, der breder sig over flere kategorier, men dog ikke mere end at tre er gennemgående. Det drejer sig om: socialt samvær, kulturdyrkelse/-formidling og integration. De fordeler sig således:

Socialt samvær	10
Kulturdyrkelse / -formidling	8
Integration	8

Foreningernes målgrupper

Foreningernes målgrupper kan inddeles i etnisk baggrund, alder og køn. Mange af foreningerne har en etnisk blandet målgruppe, men realiteten i mange af disse foreninger er, at størstedelen af medlemmerne kommer fra en eller to etniske grupper.

Hermed menes også, at der ikke er mange danske medlemmer, selvom mange af foreningerne er åbne for det.

"Dem der gerne vil gøre en indsats i foreningen er velkomne, og dem der ikke har tid er også velkomne. Også selvom de ikke laver frivilligt arbejde [...] Vi håber også, vi får danske medlemmer, men vi har ikke nogen endnu."

(Ung somalisk mand)

Målgruppens etniske tilhørsforhold:

Specifik etnisk gruppe	3
Tværetnisk	3
Dansk-etnisk	4
Dansk-tværetnisk	6
I alt	12

Målgruppens alder

Alle aldre	11
Unge	1

Målgruppens køn:

M/K	11
Kvinder	1

Som det fremgår af ovenstående tabel, har kun en kvindeforening og en ungdomsforening deltaget i undersøgelsen. Det er, så vidt vi har kunnet finde ud af, også de to eneste af slagsen. Stort set alle foreninger angiver, at de er for alle aldersgrupper. Nogle af foreningerne har familiemedlemsskaber, og i mange af

de andre foreninger fungerer det i praksis ofte således, at de voksne er medlemmer, og at børnene benytter sig af de tilbud/aktiviteter foreningen har.

Foreningernes aktiviteter

Det er meget forskelligt, hvor aktive foreningerne er. En forening ligger pt. stille, og er derfor ikke med i nedenstående, mens en anden forening er knap et år gammel og i gang med at starte forskellige aktiviteter op. Aktiviteterne i denne forening er taget med i nedenstående oversigt..

Aktiviteter i de etniske foreninger:

Socialt samvær	9
Fester (religiøse, kulturelle, nationale)	8
Idræt (børn, voksne)	7
Rådgivning / Integration (unge, voksne)	6
Andre aktiviteter for børn og unge	6
Familieudflugter (en dag, hyttetur)	4
Lektiehjælp (børn, voksne)	3
Modersmålsundervisning og kulturformidling	3
Religionsdyrkelse (kristendom, buddhisme, islam)	3

Oversigten siger ikke noget om hyppigheden af aktiviteterne, som også svinger meget. Nogle foreninger har faste aktiviteter dagligt, en gang om ugen eller måneden, mens andre aktiviteter er mere sporadiske og lejlighedsvis.

Som det fremgår af ovenstående, dækker mange af foreningerne over forskelligartede aktiviteter, enkelte af de store og meget aktive foreninger indeholder næsten alle aktiviteterne.

Som nævnt tidligere er det kun 12 foreninger, der har udfyldt spørgeskemaet, men vi har kendskab til flere foreninger, der laver eksempelvis modersmålsundervisning, lektiehjælp, indføring i religion og kultur, fritidsaktiviteter for børn og unge, fester samt rådgivning. Det er dog af forskellige årsager desværre ikke lykkedes at få kontakt til dem, inden denne del af undersøgelsen sluttede.

Hvorfor etniske foreninger?

Det er tydeligt, at det sociale samvær (herunder også fester) vægtes højt i foreningerne. Dette bekræftes af en landsdækkende undersøgelse af 60 etniske minoritetsforeninger, hvor det samme billede tegner sig⁵. Det kan kun tages som et udtryk for, at det er vigtigt for disse mennesker, men det siger intet om,

hvorvidt foreningerne i sig selv fremmer eller hæmmer integrationen. Anden forskning viser dog, at etniske minoritetsforeninger er med til at fremme integrationen⁶.

Det er vigtigt for alle mennesker, også for flygtninge og indvandrere, at have mulighed for være sammen med nogen der ligner én, som det er let at kommunikere med, som kender ens baggrund og referenceramme, og som kender til nogle af de udfordringer man står over for i livet. Det er også karakteristisk for dansk foreningsliv, at man slutter sig sammen om en fælles livserfaring (eksempelvis pårørende til psykisk syge eller misbrugere), en sygdom, en

fælles interesse (rollespil, sommerfugle, harmonikaspil, miljø, folkedans), hvor man kan møde ligestillede, opleve at man ikke er den eneste, blive forstået, dele erfaringer og sammen finde måder at håndtere situationen på.

Borgere med anden etnisk baggrund står overfor nogle særlige udfordringer i deres liv og har derfor ofte brug for samvær med ligestillede, som deler de samme livserfaringer
- ligesom alle os andre.

⁵ Balslev & Hjære, kap. 2.

⁶ Mikkelsen (2003).

Mange med anden etnisk baggrund står over for nogle særlige problemstillinger i forhold til at forstå det omgivende samfund, at leve som en minoritet og at skulle få sin familie og tilværelse til at hænge sammen her i Danmark. Her er det højst sandsynligt at man, når man mødes i foreningsammenhænge også lige får en snak, lidt gode råd og erfaringsudveksling om, hvordan tingene kan håndteres. Kan/tør/bør man lade sit barn deltage i lejrskolen? Hvordan snakker man med en arbejdsgiver? Hvor ligger skattekontoret? Koster det penge at gå til tandlægen? Hvorfor er forældremøder vigtige? Hvordan er reglerne i integrationsloven? Etc.

Dertil kommer, at en del foreninger går aktivt ind i integrations-spørgsmål enten gennem rådgivning/vejledning eller ved at tage relaterede emner op til information og debat inden for foreningen. Der skabes således i foreningerne et rum, hvor man sammen med andre ligestillede kan forholde sig til dette tema, som er centralt i alle flygtninge og indvandreres liv.

FRIVILLIGE MED ANDEN ETNISK BAGGRUND

Frivillige: Hvor, med hvad og hvor meget?

Mens det kniber med repræsentationen af etniske minoriteter, både som frivillige og som medlemmer, i de danske foreninger, så er der i sagens natur mange af dem i de etniske foreninger. Alle de etniske foreninger i undersøgelsen bruger frivillige i deres foreningsarbejde, hvad enten det drejer sig om bestyrelsesarbejde eller foreningens aktiviteter.

35% af den danske befolkning deltager i frivilligt arbejde (Koch Nielsen et al., 2005: 55-56)

Tre ud af ti danske frivillige foreninger har medlemmer med anden etnisk baggrund og de udgør under 10% af samtlige medlemmer.
(Christensen og Christensen, 2006: 40)

Alle de interviewede er aktive i bestyrelsen med bestyrelsesposter og/eller som kontaktpersoner, der varetager kontakten ud ad til. Der ud over er de aktive i forbindelse med foreningens arrangementer og aktiviteter. Et par af de interviewede er også aktive i Integrationsrådet, en enkelt var desuden med i Rådet for etniske minoriteter og en anden var med i Indvandreradgivningen.

Det er kendetegnende, at de alle er ildsjæle, der bruger en meget stor del af deres tid på at være aktive i foreningssammenhæng. Det var svært for dem at anslå tidsforbruget til andet end "meget", men ud fra beskrivelserne af deres arbejde vil vi vurdere, at det ligger fra 3-8 timer om ugen ud over deres lønarbejde. At bruge så meget af sin fritid kræver også, at man har sin families opbakning: *"Det ville krænke min familie og børnene. Jeg kunne ikke fortsætte, når min familie er imod det. Jeg kan bare ikke fortsætte det."* (kurdisk mand). *"Og min svigermor hun hjælper mig, og min mand også, så jeg har mere tid."* (somalisk kvinde). For nogles vedkommende er deres ægtefælle (og store børn) også aktive i foreningen, hvilket kan gøre foreningsaktiviteterne til en del af familielivet og måske reducere følelsen af, at der går tid fra familien og i stedet styrke fællesskabsfølelsen i familien.

At skaffe frivillige og medlemmer

Selvom de brænder for sagen, lider mange af de aktive foreningsdeltagere under risikoen for at blive overbebyrdede og brænde ud. Mange af foreningerne har problemer med at skaffe frivillige til bestyrelsesarbejdet og foreningsaktiviteterne⁷. Mange vil for så vidt gerne deltage i aktiviteterne og også gerne

⁷ Balslev & Hjæres undersøgelse viser det samme (2001).

hjælpe til umiddelbart i forbindelse med arrangementet (f.eks. lave kaffe og stille stole på plads), men det lange træk med bestyrelsesarbejde og med at planlægge og arrangere kan det være svært at finde folk til: *"Så siger jeg: Jeg mangler ikke en til at komme og løfte nogen borde eller stole, jeg mangler nogen til at komme og tage ansvar. Så siger de, det kan vi ikke..."* (iransk kvinde).

Deres egen vurdering er, at tiden er et problem - folk har arbejde, familie og måske små børn. Den ene af de etniske foreninger ligger således stille for øjeblikket, fordi det stort set kun var formanden, der var aktiv, og vedkommende har derfor valgt at være aktiv i en anden "etnisk" sammenhæng, hvor der er flere til at trække læsset.

En anden problematik i forhold til at skaffe nye frivillige til de etniske foreninger handler bl.a. om, at mange har et manglende kendskab til foreningsarbejde og demokratiske processer i et frit og demokratisk samfund: *"De er ikke vant til et demokratisk system [...] I vores gruppe er det svært at finde dem [frivillige]. For det første er de bange for hvad de skal lave, og for det andet har nogen af dem ikke kendskab til sprog. Altså der er mange ting der er årsag til det. Også noget med at i hjemlandet, når man arbejder i en forening, så betragter man det som en gruppe hvor man er uden for regeringen, uden for regimet [...] Så på den måde holder man sig tilbage af skræk."* (kurdisk mand).

Etniske minoritetsforeninger spiller - ligesom danske foreninger - en vigtig rolle. Dels for demokratiet som sådan, dels for almindelige menneskers engagement og deltagelse i de demokratiske processer.

Mange af flygtingene i Danmark kommer i sagens natur fra lande uden tradition for demokrati og selvstændige organisatio-

ner. I mange af deres oprindelseslande er de fleste legale organisationer sponsoreret af statsmagten, og de fleste selvstændige organisationer er oppositionelle og derfor ofte udsat for forfølgelse og undertrykkelse, så det at tilhøre en organisation forbindes med en stor risiko. Der kan for nogle grupper og individer således være tale om noget af et spring til et samfund baseret på demokrati og frie og selvstændige organisationer – for mange et ønsket spring, idet de jo også ofte er grunden til, at de er i Danmark og ikke i hjemlandet.

Her kan de etniske foreninger spille en særlig rolle i forhold til indføring i demokratiske diskussioner og beslutningsprocesser. Hvis man som nytilkommen udlænding kommer ind i en forening af mennesker, der taler det samme sprog, kan man fra begyndelsen deltage i vigtige debatter om og i det danske samfund. Dermed kan man fra starten forholde sig til det, ligesom man sammen med ligestillede kan udveksle erfaringer med og holdninger til integration. Det kan være et vigtigt element i at opbygge et medborgerskab i ens nye hjemland.

Frivillig - hvorfor?

Iflg. Balslev & Hjæres undersøgelse er etniciteten eller det etniske tilhørsforhold en drivkraft bag det frivillige arbejde og etnicitet bliver dermed en direkte anledning til det frivillige sociale arbejde⁸. Dette går igen i denne undersøgelse, hvor de fleste af de interviewede er involverede i aktiviteter der retter sig mod deres egen etniske gruppe. Enkelte er aktive i forhold til de etniske minoriteter generelt, enten fordi foreningen dækker mere bredt, eller fordi de også er aktive i andre sammenhænge. Det handler ikke om, at de ikke vil hjælpe andre end deres egne,

”Det er en god måde at bruge tiden på, man hjælper nogle mennesker og lærer samtidig andre at kende.”
(To unge fra Irak)

⁸ Balslev og Hjære (2001), s. 44

men om at de her kan se, at de kan gøre nytte, fordi de har overskud og erfaringer at dele ud af: *"Fordi når jeg forstår noget og kender et system, så vil jeg gerne hjælpe andre med at forstå det system."* (somalisk kvinde). Det er også her de umiddelbart kan se, at der er brug for hjælp: *"Jeg kan godt lide det her med at vi er sammen om noget, også fordi der er mange der har det svært..."* (grønlandsk kvinde). *"Mine landsmænd der bor i Danmark, hvis det ikke fungerer så godt med at integrere sig [...] med at deltage og med at forstå det her samfund vi lever i."* (ung somalier)

Og så gør det godt at være noget for andre: *"Først og fremmest fordi det er vigtigt for mig selv, og dernæst hvis jeg kan hjælpe dem på vej."* (iransk kvinde). *"Jeg føler jeg kunne være med til at hjælpe folk og give dem noget [...] og jeg elsker det aktivitetsarbejde og arrangementer."* (kurdisk mand).

Alle de interviewede frivillige er således drevet af det samme: de kan ikke lade være. Ønsket om at hjælpe og trangen til at være aktiv og gøre en forskel er stærk. Det menneskelige engagement kombineret med en oplevelse af at have en god forståelse af og indsigt i det danske samfund, gør det oplagt at hjælpe andre, der er i samme situation, dvs. i en integrationsproces. De oplever således, at det især er inden for dette område, de har deres styrke. Det er her, de for alvor kan bidrage med noget, og derfor kan det være svært at forestille sig at være aktiv inden for andre områder i dansk foreningsregi. Det er ikke udtryk for et ønske om at isolere sig, men en erkendelse af, hvor man har mest at bidrage med. I og med at disse mennesker bruger så meget af deres tid på frivilligt arbejde inden for dette område, ville det be-

Alle de interviewede frivillige er drevet af det samme: de kan ikke lade være! Ønsket om at hjælpe og trangen til at være aktiv og gøre en forskel er stærk.

tyde, at de skulle opgive deres "hjertebarn" for at lave noget andet, og for de flestes vedkommende ligger det ikke lige for.

Det er da også karakteristisk, at de alle sammen, på nær de unge der kom her til som børn eller er født her, har været aktive tidligere i deres oprindelseslande, enten i politisk sammenhæng eller i en lokal social sammenhæng: "*Jeg er vant til at gøre noget for andre.*" (tamilsk mand). De har ligeledes alle sammen opsøgt frivilligt arbejde kort tid efter, de er kommet til Danmark. Nogle er gået aktivt ind i en allerede eksisterende sammen-

hæng, og andre er gået i gang med at starte noget op, hvor de syntes, der var et behov – og hele tiden drevet af ønsket om at hjælpe, at være med til at få tingene til at fungere bedre.

"De mennesker som arbejder i foreningerne er meget ældre, det er ligesom to verdener, og børnene er lidt bange for at gå til dem. Men mig kender de, og der er ikke så stor aldersforskel."

(Ung palæstinenser)

De unge er ligeledes drevet af ønsket om at gøre en forskel og har en bevidsthed om, at de har noget at byde på, som kan være til gavn for andre. De er alle opvokset i Danmark og har gjort sig erfaringer med at gennemleve en barndom og ungdom her, og det er erfaringer, andre kan bruge. Samtidig har de en stor bevidsthed om, at andre børn og unge har det

svært, og derfor vil de gerne hjælpe – også i håb om, at det har en positivt afsmittende effekt: "*Måske når de bliver ældre, så kan de huske, at vi har hjulpet dem med, hvordan de skal opføre sig, og hvordan de skal holde styr på deres ting, og vi har lavet noget [aktiviteter] med dem. Så tror jeg, at når de bliver ældre, så kan de huske, at der var nogen, der hjalp dem hen ad vejen, og så vil de måske også selv hjælpe nogen. [...] Jeg vil gerne gøre noget godt for, at andre kan gøre noget godt.*" (ung palæstinenser). Der er også en stor bevidsthed om, at det er

lettere for unge at hjælpe andre unge: ”De mennesker som arbejder i foreningerne er meget ældre, det er ligesom to verdener, og børnene er lidt bange for at gå til dem. Men mig kender de, og der er ikke så stor aldersforskel.” (ung somalier). ”Det er ikke så let for de voksne at hjælpe de unge, for de tænker ikke ligesom de unge.” (ung palæstinenser).

Hvad er frivilligt socialt arbejde?

For at blive gode til at formidle frivilligjobs til en ny gruppe borgere må vi have kendskab til, hvordan de tænker omkring frivilligt socialt arbejde. Når vi har et billede af, hvilken forforståelse vi taler ind i, kan vi bedre tilrettelægge formidlingen, så budskabet er til at forstå. I interviewene med de etniske foreninger har vi således spurgt ind til deres kendskab til fænomenet frivilligt socialt arbejde fra deres oprindelseslande.

Det generelle træk er, at frivilligt socialt arbejde i den institutionaliserede form, som vi har her i Danmark, er ganske ukendt. Dvs. at fænomenet, hvor man arbejder gratis i en forening eller institution for at hjælpe andre, ikke er særligt udbredt. Godgørende arbejde i institutionaliseret form er udbredt i Mellem-

østen, hvor der findes mange (religiøse) stiftelser som laver socialt arbejde, eksempelvis ved at drive børnehjem og skoler, men personalet er ansat, dvs. de får løn for deres arbejde. I mange lande kender man også til hjælpeorganisationer og NGO'er, der laver socialt og humanitært arbejde, men her er personalet også ansat og får løn.

Til gengæld er det ganske udbredt at hjælpe hinanden, menneske til menneske, uden en organisation: ”Det er ikke på den måde som det foregår her i Danmark [...] Der nede hjælper man

Mange fra de etniske minoriteter laver en masse socialt arbejde i forhold til familie, venner, naboer og i etniske minoritetsforeninger.

også folk men ikke på den måde, man gør det helt privat.” (kurdisk mand). *”Hele vores historie er faktisk samarbejde og frivilligt arbejde.”* (somalisk mand).

I en dansk sammenhæng er det måske ordet ”arbejde”, der er med til at bidrage til forvirringen: *”Men det forstår de ikke. Der er ingen penge, det er kun frivilligt.”* (tamilsk mand). *”Nej, der er ikke sådan noget med arbejde uden løn.”* (somalisk kvinde). På

Ordene ”arbejde”, ”frivillig” og ”uden løn” kan skabe lidt forvirring. Men det at stille op for andre, og at hjælpe mennesker, der har det svært er kendt i alle lande og i alle kulturer.

den ene side er det at hjælpe andre nødvendigt, for at familier og samfund kan hænge sammen, og man hjælper gerne, men på den anden side er det at arbejde uden løn ukendt for de fleste. Man anser således ikke det at hjælpe andre som et stykke ”arbejde” - måske fordi arbejde er noget man bliver betalt for - men som noget man bare gør, fordi det er godt og nødvendigt.

En anden forskel er, at man som frivillig i Danmark ”kun” er forpligtet til at levere en indsats på bestemte tidspunkter, og at indsatsen eller arbejdets art er aftalt på forhånd – på det punkt ligner det et arbejde – mens man i mange andre lande er forpligtet til at hjælpe, når der er behov, hvilket kan være når som helst:

”Der kommer en mand eller en person til det sted hvor du bor. Banker på døren og vil gerne have hjælp. Det er meget hjælp vi giver dem.” (kurdisk mand). Man er ikke kun forpligtet til at hjælpe familien, man er forpligtet til at hjælpe alle, hvis man kan: *”Jeg har måske en fattig der kommer til mig, og så er hun hos mig*

At hjælpe andre betyder, at man stiller op, når der er behov, når der bliver banket på ens dør. Det er ikke noget man gør ”hver anden tirsdag fra 17-20.”

som var hun min familie, men hun er ikke min familie. Jeg kender hende ikke, men hun kommer hos mig og hun får plads at sove og hun får tøj." (somalisk kvinde). Så det sociale ansvar fejler ikke noget, hjertet er på rette sted, og bliver i øvrigt udfoldet i de etniske minoritetsforeninger- og samfund, hvor der bliver brugt meget energi på at hjælpe hinanden med alt lige fra at gå med på offentlige kontorer og oversætte breve fra det offentlige, til at arrangere en besøgs- og madlavningsturnus når en kvinde er på hospitalet. Det er således meget udbredt, at man trækker på de ressourcer, der er i foreningen i forhold til at løse alle mulige slags problemer, man står over for i hverdagen⁹. Dertil kommer at mange familier sender penge til deres familiedemedlemmer i oprindelseslandet, hvilket ikke er frivilligt socialt arbejde, men viser, at mange føler sig forpligtet til at hjælpe deres familie, selvom de er langt væk.

Frivilligt socialt arbejde er ikke helt så ukendt på Grønland, som på dette punkt skiller sig lidt ud. Og alligevel er der måske en forskel i forhold til Danmark: *"Man kender til det nu [frivilligt arbejde]. Altså tidligere, der var det mest i kirkelig sammenhæng, kan man sige. Og kirken var meget vigtig i vores barndom faktisk. Jeg ved ikke om man kan sammenligne det med menighedsarbejde her. Jeg tror, det er lidt anderledes, for det var mere socialt. Altså hvor man tog hånd om hinanden og var en stor klump om det samme, fordi byerne var jo små."*

At være en ildsjæl har ikke så meget med kultur at gøre, men alt at gøre med at være menneske. De findes over hele verden i alle farver, størrelser og aldre.

⁹ Madsen (2004) har fundet det samme i de foreninger, han har undersøgt. Se eksemplevis s. 47-53

ETNISKE MINORITETER I DANSKE FORENINGER

Der blev sendt spørgeskemaer ud til 137 lokale danske foreninger, men kun 27 foreninger besvarede skemaet, hvilket giver en svarprocent på 19,7 %.

Svarprocent for danske foreninger:

Antal udsendte spørgeskemaer	137
Antal besvarede spørgeskemaer	27
Svarprocent	19,7

Der ud over indkom tre afbud. En forening mente ikke de kunne deltage, da de var en lokalafdeling af en landsdækkende forening. En anden forening mente under henvisning til deres formålsparagraffer ikke, at de kunne svare. Den tredje forening ønskede ikke at deltage i undersøgelsen, da deres landsorganisation var i gang med at lave en lignende undersøgelse på landsplan.

Foreningernes strategier for at nå de etniske minoriteter

Det overordnede billede blandt de danske foreninger er, at de ikke gør noget særligt for at nå ud til de etniske minoriteter som brugere. Kun to ud af 27 foreninger har en særlig strategi på dette område, hvor den ene forening har flygtninge som målgruppe, og den anden er en sygdomsforening. Sygdomsforeningen har fået oversat nogle af deres foldere til bl.a. tyrkisk og engelsk for ad den vej at nå ud til andre end danskere, og flygtningeforeningen samarbejder bl.a. med sprogcentret og bo-

Kun 2 ud af 27 adspurgte danske foreninger havde en strategi for at nå ud til de etniske minoriteter som brugere - heraf var den ene en forening, der arbejder med flytninge.

ligforeningerne og laver aktiviteter i lokalområder, hvor der er koncentreret mange etniske minoriteter, så de er til stede, hvor folk bor og kommer.

Det er sandsynligt, at billedet ville se lidt anderledes ud, hvis vi for de landsdækkende organisationers vedkommende havde spurgt i hovedkontoret i København. Der kan fra centralt hold være taget initiativer, hvor alle de lokale afdelinger ikke nødven-

digvis deltager aktivt. Desuden lader det til at være et billede under forandring, da man flere steder langsomt er ved at gå i gang med dette arbejde bl.a. med at lave aktiviteter i lokalområderne.

At foreningerne ikke har målsætninger og strategier for at nå ud til de etniske minoriteter er dog ikke ensbetydende med manglende vilje. Mange af foreningerne er bare slet ikke opmærksomme på, at de etniske minoriteter er en gruppe borgere, der kunne være potentielle medlemmer og/eller frivillige. En pårørendeforening (forhåbentlig flere) blev således via denne undersøgelse opmærksom på "problemet" og vil nu inddrage de etniske minoriteter som en del af deres bruger-målgruppe – det var bare ikke faldet dem ind, at denne gruppe borgere kan blive "ramt" i samme udstrækning som resten af befolkningen og har brug for samme støtte og opbakning.

Andre foreninger er ved at blive opmærksomme på området, ikke mindst besøgstjenesterne, men er lidt rådvilde over for at gå i gang.

De danske foreningers manglende fokus på de etniske minoriteter skyldes ikke manglende vilje, men snarere manglende bevidsthed om denne gruppe borgere.

Etniske minoriteter som målgruppe for danske foreninger

Adspurgt om det er foreningens opgave at udbrede kendskabet til foreningen blandt de etniske minoriteter, hvorvidt det er en vigtig opgave, om det er svært og om det fylder meget, fordeler svarene sig således.

At udbrede kendskabet til foreningen blandt etniske minoriteter er:

	Ja (%)	Nej (%)	Ved ikke	÷ Svar (%)
Foreningens opgave	10 (37%)	10 (37%)	4 (15%)	3 (11%)
Vigtig opgave	9 (33%)	6 (22%)	4 (15%)	8 (30%)
Svær opgave	10 (37%)	3 (11%)	7 (26%)	7 (26%)
Opgave der fylder meget	3 (11%)	12 (44%)	2 (7%)	10 (37%)

Ovenstående tabel viser tydeligt at mange foreninger mener, dels at det er foreningens opgave at nå ud til de etniske minoriteter, dels at det er en vigtig opgave. Samtidig viser den også, at mange synes, at det er en svær opgave, og at det er en opgave, der ikke bliver gjort så meget ved – den fylder i hvert fald ikke meget, selvom den vurderes vigtig. Dette kunne tyde på en vis usikkerhed, hvilket bliver bekræftet i interviewene, hvor de fleste hævder, at de ikke ved, hvor de skal gå hen, og hvordan de skal henvende sig og samtidig ikke tror, at de har ressourcer til at løfte opgaven: *"Hver ny indsats kræver en enorm energi."* (dansk kvinde fra en sygdomsforening) og *"Vi gør det nok ikke,*

fordi vi ikke har så meget arbejdskraft.” (dansk kvinde fra en pårørende forening). Hvis de adspurgte foreninger skal bevæge sig ind på dette område, vurderer de alle, at de bl.a. skal have hjælp til at få kontakt til etniske miljøer og foreninger.

Rekruttering af frivillige blandt de etniske minoriteter

”Vi rekrutterer jo blandt dem vi kender.” (dansk kvinde fra en sygdomsforening). Dette udsagn siger det meste om mange foreningers rekrutteringsstrategi. Det uheldige er, at foreningerne derved snyder sig selv, fordi de kommer til at udelukke muligheden for at rekruttere ikke bare blandt etniske minoriteter, men også blandt unge og andre grupper, der ikke i forvejen er repræsenteret i foreningerne. Man får således kun fat i dem, man kender i forvejen, hvilket kan være trygt, og er en meget effektiv form for rekruttering, som ofte anbefales. Men det kan også virke begrænsende og gøre det sværere at få fat i nye frivillige.

De danske foreningers metoder for rekruttering af nye frivillige, gør det meget svært for dem at få fat i nye grupper. At rekruttere blandt dem man kender er en effektiv og anerkendt metode, men den kan være begrænsende i forhold til nye grupper.

Igen: den manglende rekruttering blandt de etniske minoriteter er ikke ensbetydende med, at man ikke ønsker dem som frivillige: *”Vi rekrutterer ikke blandt flygtninge og indvandrere, men vi vil meget gerne.”* (dansk kvinde fra en besøgstjeneste). Så der er et ønske om det, og der er ingen tvivl om, at på dette punkt kan og skal frivilligcentre spille en særlig rolle. At rekruttere blandt de etniske minoriteter er for stor en opgave, der skaber stor usikkerhed, fordi de danske foreninger ikke aner, hvor de

skal gå hen, hvem de skal snakke med, og hvordan de skal præsentere deres sag, og det vil ofte være for stor en mundfuld for de mindre foreninger hver især at skulle oparbejde den viden.

Hvorfor ikke?

I begrundelserne for, hvorfor foreningerne – som oftest – ikke har valgt at have en strategi for at nå ud til de etniske minorite-

Gode argumenter for frivillige med etnisk minoritetsbaggrund:

1. Frivillige med etnisk minoritetsbaggrund kan bedre forstå brugere med etnisk minoritetsbaggrund.
2. Frivillige med etnisk minoritetsbaggrund kan være med til at forklare reaktioner for andre frivillige og brugere.
3. Frivillige med etnisk minoritetsbaggrund kan sikre at organisationen fanger de behov, brugerne har.
4. Frivillige med etnisk minoritetsbaggrund kan komme med idéer til nye indsatser.
5. Frivillige etnisk minoritetsbaggrund sikrer genkendelighed i arbejdet.
6. Frivillige med etnisk minoritetsbaggrund kan sikre at organisationen afspejler det samfund, den er en del af.

(Rådet for Frivilligt Socialt Arbejde, september 2006)

ter, skriver en stor del af dem, at de ikke har kontakt til disse grupper eller ikke har fået henvendelser fra denne gruppe borgere. Dette står i modsætning til, at mange af foreningerne samtidig siger, at det er foreningens opgave at nå ud til de etniske minoriteter. I deres begrundelse ligger der nærmest det modsatte: at det er folks opgave at komme til foreningen og ikke omvendt. Dette kunne hænge sammen med førnævnte usikkerhed, og med at mange foreninger generelt ikke gør så meget for at nå ud til folk; det er folk der finder dem. Men hvis man som borger med anden etnisk baggrund måske ikke ved, *at* det findes; ved at man *kan* lede efter det, og

hvor man skal lede, så kan det være meget svært at finde. Mange foreninger mener også, at det er gjort med, at de er åbne for alle. Men at man er åben for alle er ikke ensbetydende med, at man er lige tilgængelig for alle.

Nogle af foreningerne angiver også, at de frygter problemer af forskellig slags, hvis man får medlemmer med anden etnisk baggrund. Ud over sproglige problemer eller forhindringer er der ingen nærmere angivelser ud over "problemer", som foreningen ikke ønsker eller magter at løse. At forbinde etniske minoriteter med problemer foregår overalt i det danske samfund og i samfundsdebatten, og er således ikke særligt for foreningerne. En uheldig tendens, som ikke er til fordel for foreningerne, og måske i modstrid med grundtanken i mange foreninger, hvor man samles om en fælles livserfaring og – med enkelte undtagelser – ikke om at være dansk. Holdningen er også udtryk for en usikkerhed, som vil kunne bearbejdes med en masse gode eksempler fra frivilligcentre og foreninger om at lave foreningsarbejde og -samarbejde med etniske minoriteter.

FRIVILLIGCENTRENES ROLLE

Giv kerneydelserne et mangfoldighedseftersyn, og overvej, hvordan de kan gribes an, således at de på forskellig vis kan være anvendelige og til gavn for alle grupper, herunder de etniske minoriteter.

De Frivilliges Hus i Aalborg arbejder ud fra fire kerneydelser: Foreningsservice, Formidling af frivilligjob, Projektvugge og Borgerservice. Til alle kerneydelserne hører forskellige tilbud bl.a. kurser & temadage samt netværksdannelse mellem foreninger-

ne. Frivilligcentrenes samlede virke og hele deres serviceudbud er ligeså relevante for etniske minoriteter og etniske minoritetsforeninger som for resten af befolkningen og foreningsverdenen, og der er således i det følgende lagt fokus på, hvordan de pågældende ydelser og services kan indrettes, så de i højere grad bliver brugbare for de etniske minoriteter og deres foreninger.

Foreningsservice ift. etniske minoritetsforeninger

Det må være frivilligcentrenes opgave at servicere de etniske minoritetsforeninger på lige fod med danske foreninger i den udstrækning, de falder inden for frivilligcentrets målgruppe. En del af De Frivilliges Hus' serviceydelser består i hjælp til udarbejdelse af ansøgninger, mulighed for deltagelse i vores kurser og temadage, mulighed for rekruttering af frivillige gennem De Frivilliges Hus, lån af lokaler, sparring og idéudvikling i forhold

Foreningsservice for etniske minoritetsforeninger må tage udgangspunkt i deres specifikke behov, som på nogle punkter kan være lidt anderledes end de danske foreningers. Skriftlige opgaver kan for mange være en stor barriere, som måske kræver ekstra hjælp.

til synliggørelse af foreningen, herved af nye medlemmer og andet efter behov.

De etniske foreninger, der ikke er så heldige at have deres egne lokaler (hvilket er få), har ofte brug for at låne lokaler til møder og arrangementer. Derudover har nogle brug for adgang til kontorfaciliteter. Alle foreningerne udtrykte ønske om hjælp til at skrive ansøgninger, og vi må tilføje, at skriftlige opgaver generelt, så som foldere, visitkort og hjemmeside kan være ekstra svært for denne gruppe, og der kan derfor være behov for eks-

tra hjælp. Mange af de etniske minoritetsforeninger mangler også frivillige og har behov for hjælp til at lave "jobbeskrivelser". Sparring i forhold til at skaffe frivillige kunne være rigtig interessant og lærerigt for et frivilligcenter, fordi etniske minoritetsforeninger kender miljøer og har indblik i kulturer, som er ukendte for de fleste frivilligcentre.

Kurser & temadage

Et stort problem for mange af de etniske foreninger er at holde styr på regnskaberne, og for nogle går det så galt, at de får frataget deres tilskud. Her er det oplagt, at frivilligcentret kunne arrangere kurser inden for dette område og inden for bestyrelsesarbejde i det hele taget, hvis der er ønske om det blandt de etniske minoritetsforeninger. I nogle tilfælde kan det være en fordel at arrangere et særligt kursus for disse foreninger, hvis de har nogle særlige problematikker, som ikke er aktuelle for de danske foreninger. Et særligt regnskabskursus, hvor der ud over det regnskabs-tekniske også bliver gjort noget ud af at forklare nogle sproglige ting (begreber, forståelser), som også kan være en ekstra barriere for denne gruppe, når de skal lære regnskab.

Fælles kurser og temadage ud fra emner der er relevante for alle, både danske og etniske foreninger og frivillige er også oplagt. Samtidig er det en enestående mulighed for, at foreninger og frivillige kan mødes på tværs af etniske grupperinger.

Overvej både hvorvidt der skal arrangeres kurser der er særligt tilrettelagt for etniske minoritetsforeninger og hvordan kurser kan tilrettelægges for alle foreninger, så de har mulighed for at mødes på tværs.

Formidling af frivilligjobs til etniske minoriteter

Gode råd til rekruttering af frivillige med anden etnisk baggrund:

1. Rekrutter efter frivillige til konkrete arbejdsopgaver frem for til foreningen.
2. Tænk mangfoldigt og rummeligt i rekrutteringen - luk ikke nogen ude på forhånd.
3. Fortæl hvilke kompetencer der er brug for i "jobbet".
4. Fortæl hvad I kan tilbyde den frivillige.
5. Fortæl hvad den frivillige får ud af det, kan bruge det til eller lærer af frivilligjobbet.
6. Sæt fokus på, at det handler om at hjælpe og støtte mennesker, der har brug for det, dvs. fremhæv det sociale arbejde frem for det frivillige element.
7. Overvej om I ubevidst diskriminerer i forhold til etnicitet, alder og køn.
8. Rekrutter også på gaden, lokalt, der hvor folk har deres daglige gang og ikke kun i danske aviser og blade som mange fra de etniske minoriteter ikke læser.
9. Brug evt. etniske minoritetsforeninger og nøglepersoner med anden etnisk baggrund til at komme i kontakt med gruppen.

Som tidligere redegjort (se s.12) er der blandt nogle af de etniske minoriteter ikke en fuld forståelse af frivilligt socialt arbejde, som det ser ud i en dansk kontekst. Det betyder, at der er behov for oplysning, behov for at få fortalt, hvad det er for en størrelse, hvad det indebærer, hvad det betyder for det danske samfund og for dem, der deltager, både ydere og modtagere. Det er vigtigt ikke at glemme, at der blandt de etniske minoriteter også er mange, der har behov for den hjælp, der ydes af frivillige. Så det handler ikke kun om at hverve men også om at oplyse om de muligheder, der er for hjælp og støtte – og i øvrigt er det for mange vejen ind i frivilligt socialt arbejde; at man selv eller et familiemedlem har fået hjælp, og senere får man overskud til og behov for og lyst til at hjælpe andre, eller at man, mens man benytter sig af et frivilligt hjælpetilbud,

alligevel har lidt overskud til en gang imellem at hjælpe til på forskellig vis som brugerfrivillig.

Formidling af frivilligjobs kunne være en del af samme oplysningsarbejde om frivilligt socialt arbejde. Det kan være med til at gøre begrebet mere konkret og lettere at forholde sig til, når man kan give eksempler på reelle jobs eller funktioner, der skal udfyldes. Det kan også gøre det lettere for den enkelte at se, at man har noget at byde på, og hvor man kan byde ind med noget. Her kan det være vigtigt også at være specifik og konkret omkring, hvilke kvalifikationer og kompetencer de respektive jobs kræver.

En del af frivilligcentrenes formidlingsarbejde består i afholdelse af inspirationskurser for dem, der er interesserede i frivilligt socialt arbejde. Her kunne det være en idé at lave et særligt tilrettelagt inspirationskursus, der er målrettet etniske minoriteter. Ikke således at borgere med anden etnisk baggrund kun må deltage i kurser for "dem", men således at dem, der har brug for en anderledes, måske

mere dybdegående forklaring omkring frivilligt socialt arbejde og en mere uddybende snak om frivilligjobs, og hvad det indebærer, har mulighed for det.

Det vil være oplagt at indlede samarbejde med de etniske foreninger om en frivillighedskampagne. De kan være til stor hjælp, dels i forhold til at formidle begrebet frivilligt socialt arbejde, dels i forhold til hvor man kan få folk i tale. Dette samarbejde bør også inkludere at finde frivillige til de etniske minoritetsforeninger og deres sociale arbejde, for så vidt de ønsker det.

En god formidlingsmetode er at arrangere inspirationsdage i frivilligcentret. Ud over at fortælle om frivilligt socialt arbejde, kan man indlægge besøg på forskellige steder, hvor man kan være frivillig. Lokale inspirationsdage med mulighed for indblik i frivillig-mulighederne i sit lokalområde er ofte også meget inspirerende.

Integrationsfordele ved frivilligt socialt arbejde

Det skal også nævnes, at der kan være særlige fordele for flygtninge og indvandrere ved at deltage i frivilligt socialt arbejde, og at disse fordele er værd at gøre opmærksom på. Ud over glæden ved at kunne være noget for andre, og det meningsfulde i at mærke at der er brug for én - noget der er vigtigt for alle, uanset for vi kommer fra – så kan der være ekstra positive afkast for denne gruppe mennesker.

Integration gennem frivilligt socialt arbejde. Som frivillig kan man:

- Blive bedre til at tale dansk.
- Få erfaringer med et område man gerne vil arbejde inden for.
- Mærke at der er brug for én.
- Få et netværk, så det er lettere at få et arbejde.
- Prøve et fag af, inden man går i gang med at læse.
- Få noget at skrive på sit CV - så er det også lettere at få et arbejde.
- Få et større kendskab til det danske samfund.
- Få øget kendskab til danskere og forskellige sociale omgangsformer.

Mange har svært ved at få job, fordi de ikke kan nok dansk sprog, og samtidig kan det for mange være svært at komme videre i deres sproglige udvikling, fordi de ikke hver dag har kontakt til danskere på en arbejdsplads. At lave frivilligt socialt arbejde kan være en rigtig god mulighed for at få trænet sit danske sprog, hvad enten det består i at passe en genbrugsbutik et par gange om ugen, eller være cafémedarbejder på et værested. En anden barriere for at

finde et arbejde er manglende netværk, idet langt størstedelen af alle stillinger besættes gennem netværk. Mange har ikke et netværk ind i det danske samfund, og at lave frivilligt arbejde sammen med danskere kan medvirke til et større netværk og dermed større mulighed for, dels at vide hvor der er jobmuligheder, dels at der er nogen der kan lægge et godt ord ind for én. Og for nu at blive i det arbejdsmarkedsrelaterede, så kan det

tage sig godt ud på CV'et, at man ikke sidder med hænderne i skødet og venter, men at man er aktiv og initiativrig og måske endda har nogle erfaringer fra sit frivillige virke, der kan bruges i en arbejdssammenhæng. Dertil kommer, at man ved at deltage i frivilligt socialt arbejde får øget kendskab til danskere, det danske samfund, sociale samværsformer etc., hvilket også er gavnligt i en integrationsproces.

Projektvugge - opstarthjælp

Projektvuggen er et oplagt sted at placere nye initiativer og tiltag for og med de etniske minoriteter. Hjælpen og servicen der skal stilles til rådighed er den samme, uanset hvilken gruppe borgere, der henvender sig, men etniske minoriteter kan i begyndelsen have brug for lidt ekstra støtte til at overkomme sprogproblemer, at finde vej i diverse systemer, og mange har heller ikke de fornødne "kontor-faciliteter" i hjemmet.

Projektvuggen er også et godt sted for initiativer, der ikke nødvendigvis er foreningsbaserede. Det er vores erfaring, at flere og flere gerne vil gøre noget, uden nødvendigvis at skulle danne en forening først, og at denne lidt løsere organiseringsform ofte passer de etniske minoriteter. Det at en gruppe mennesker, et netværk, en kreds går sammen og gør noget - handler i stedet for at holde møder og diskutere vedtægter - det er konkret, til at forholde sig til og resultatet er umiddelbart synligt; der sker

Overvej om tilbudene i projektvuggen også dækker de etniske minoriteters behov. Der kan være behov for støtte i forhold til sprogproblemer, lån af kontorfaciliteter og mulighed for nye organiseringsformer

noget. Denne organiseringsform bliver også mere og mere udbredt inden for det frivillige sociale arbejde generelt, så det er noget vi i frivilligcentrene i forvejen er i gang med at lære at kende og "øve" os på.

Borgerservice

Servicering af borgerne i forhold til at finde foreninger, der kan hjælpe den pågældende og finde informationer om frivillige sociale hjælpetilbud, er en vigtig funktion for et frivilligcenter, som gælder alle borgere. Men for at kunne benytte sig af denne mulighed, må man vide, at den er der, og det ved alle måske ikke.

Mange borgere med etnisk minoritetsbaggrund har ikke kendskab til de mange frivillige hjælpetilbud, som de ville kunne have gavn af at benytte.

I hvert fald får vi i frivilligcentrene bemærkelsesværdigt få – om nogen overhovedet – af den slags henvendelser fra borgere med anden et-

nisk baggrund. Det skyldes nok ikke, at de har et mindre behov for hjælp end andre, men snarere at de ikke kender til muligheden. Der er således behov for oplysning i forhold til denne gruppe om, hvad et frivilligcenter har af tilbud til dem som borgere, og når vi i forvejen laver forskelligt oplysningsarbejde, må vi overveje om og hvordan vi også når ud til de etniske minoriteter.

Også her er det oplagt at etablere samarbejde med forskellige etniske minoritetsforeninger for at få udbredt kendskabet til frivilligcentrene. En anden mulighed kan være lokalt oplysningsarbejde evt. i form af en satellit i boligområder med mange beboere med anden etnisk baggrund. Denne satellit kunne også have som funktion at oplyse om frivilligt socialt arbejde og at hverve frivillige. En tredje mulighed er at gøre de forskellige professio-

nelle i de sociale fag opmærksom på, at de også kan "henvise" borgere med anden etnisk baggrund til de frivillige hjælpetilbud, ligesom de gør det med andre borgere.

Samarbejde mellem danske og etniske foreninger

Et sted hvor frivilligcentrene også kunne yde en god indsats er at hjælpe til med at skabe netværk og samarbejde mellem danske og etniske foreninger – forudsat at der er etableret kontakt til de etniske foreninger. Af interviewene fremgår det, at både de danske og de etniske foreninger er interesserede i at samarbejde om emner, der har begge parter interesse. Det kan være et samarbejde mellem en sygdomsforening og en etnisk forening, hvor de i fællesskab kan oplyse om sygdommen, forebyggelse, helbredelse o.a. Det kunne også være en pårørendeforening, der igennem en etnisk minoritetsforening kunne gøre opmærksom på, at der er mulighed for støtte og opbakning til etniske familier i samme situation.

En etnisk og en dansk forening kunne også etablere samarbejde omkring lektiehjælp, idet nogle af de etniske foreninger mangler kyndige personer til lektiehjælp i fag, hvor de selv står svagt. Der kunne også samarbejdes om andre aktiviteter for børn og unge, såfremt der er behov og ønsker derom fra begge parter.

Frivilligcentrene har en vigtig opgave i at være med til at danne netværk mellem danske og etniske minoritetsforeninger. Foreningerne kan samarbejde om emner, der har begge parter interesse, de kan gå sammen om konkrete projekter, og de kan hjælpe hinanden ved større arrangementer, hvor der er brug for ekstra hænder.

Foreningerne kunne også have et samarbejde om at give hinanden en hjælpende hånd ved større arrangementer, hvor der er brug for ekstra hænder til at løfte forskellige opgaver. Hvis der er interesse for samarbejde og netværk, er der masser af muligheder – kun fantasien sætter grænser.

AFRUNDING

Generelt set har frivilligcentre til formål at formidle frivilligt arbejde, at hjælpe til ved opstart af projekter og foreninger, at støtte foreninger og netværksdannelse samt at informere bor-

Frivilligcentre arbejder for alle borgere i landet, og derfor bør etniske minoriteter være mere repræsenteret i vores arbejde.

gerne om frivilligt socialt arbejde og frivillige hjælpetilbud¹⁰.

Dette bør naturligvis også dække borgere og foreninger med anden etnisk baggrund, men gør det desværre ikke – endnu. Det er ikke fordi foreninger og frivilligcentre ikke

ønsker det eller bevidst udelukker nogen, men det etniske er der bare ikke; de etniske minoritetsforeninger henvender sig ikke for at få hjælp og støtte i frivilligcentre, borgere med anden etnisk baggrund henvender sig ikke for at finde hjælpetilbud og de melder sig heller ikke som frivillige.

Da frivilligcentre i princippet arbejder for alle borgere i landet og for deres (sociale) foreninger, burde denne gruppe være mere repræsenteret. Alene af den grund bør vi vælge at gøre en indsats for bedre at nå ud til denne gruppe og i samme ombæring overveje, hvordan vi formår at rumme denne gruppe, lige-

¹⁰ Henriksen og Marthedal (2006), s. 11-13

som vi en gang imellem vælger at gøre en særlig indsats for at nå ud til andre befolkningsgrupper så som unge og folk på arbejdspladserne. Men vi skal også gøre det, fordi integration er hele samfundets opgave; det er ikke kun kommunernes integrationsafdelingers opgave men vores allesammens opgave som centre, som foreninger og som borgere – opgaven kan ikke løftes af én instans alene.

Dertil kommer, at den frivillige verden kan noget særligt, vi er nemlig rigtig gode til at have det enkelte menneske i centrum og lave gode møder mellem mennesker. Og det er kernen i al integration; at vi mødes, ser hinanden i øjnene, udveksler erfaringer og holdninger, og gør noget sammen, at vi møder hinanden som mennesker inde under hudfarven, kulturen og religionen. Der ud over kan det frivillige arbejde og foreningsliv også bidrage positivt til den enkeltes integrationsproces, så der er al mulig god grund til, at vi som frivilligcentre går ind i denne opgave.

Den frivillige verden består i høj grad af ildsjæle, og som det fremgår af undersøgelsen, findes de i alle farver. Der er tilsyneladende en fælles menneskelig trang til at gøre noget for andre, og da det netop er drivkraften i det frivillige sociale arbejde, er her et oplagt fælles udgangspunkt: at mødes om at gøre noget for andre – og hinanden. Som det også fremgår er der både enkeltindivider og foreninger, der gerne vil gå ind i opgaven og deltage i samarbejdet. Det er ikke farligt, det er ikke svært, og det kræver ikke at man er

I det frivillige arbejde er det menneskelige møde i centrum; det handler om at være mennesker sammen. Integration handler om at mødes og at finde ud af at være mennesker sammen på tværs af vores forskelligheder. Det frivillige felt er så at sige skabt til menneskelige møder og er derfor meget velegnet også til integration.

integrationsekspert. Det kræver kun, at man har lysten til at møde det andet og måske på nogle punkter anderledes menneske – præcist som i alt andet frivilligt socialt arbejde. Og hvis man som forening er usikker i forhold til at komme i gang, så spørg i jeres lokale frivilligcenter.

Vi har i det foregående givet nogle bud på, hvordan frivilligcenterne kan bidrage og støtte op. Så bolden er hermed givet op, nu er det op til foreninger og frivilligcentre at gribe den og spille med.

Hvis du har meget, giv af din rigdom. Hvis du har lidt, giv af dit hjerte.

(Arabisk ordsprog)

En ægte ven er en, der tager dig i hånden, når du står i modgang og hjælpeløshed.

(Afhansk ordsprog)

Dem der giver, har alt; dem der holder igen, har intet.

(Hindu ordsprog)

Et venligt ord varmer en mand igennem tre vintre.

(Kurdisk ordsprog)

Mange flere - om etniske minoriteter, foreningsliv og frivilligt socialt arbejde

---

Litteraturliste

- Balslev, Mille & Hjære, Mette. 2001: Frivillighed blandt etniske minoritetsforeninger. (Center for frivilligt socialt arbejde)
- Christensen, Gunvor & Christensen, Stine Rønn. 2006: Etniske minoriteter, frivilligt socialt arbejde og integration. (Socialforskningsinstituttet 06:16)
- Frise. 2006: "*Tænd kotakten - Inspiration til det første skridt på vejen til et inkluderende foreningsliv*" (Idékatalog)
- Ibsen, Bjarne & Habermann, Ulla. 2005: Definition af den frivillige sektor i Danmark. (Center for frivilligt socialt arbejde)
- Henriksen, Lars Skov & Marthedal, Anders Brogaard. 2006: En kortlægning af organisationerne i Danmark på området for frivilligformidling og selvhjælp. (AalborgUniversitet)
- Koch-Nielsen, Inger; Henriksen, Lars Skov; Fridberg, Torben & Rosdahl, David: Frivilligt arbejde. Den frivillige indsats i Danmark. (Socialforskningsinstituttet)
- Madsen, Peter Grün Hovmand. 2004: Frivillige foreninger – en magisk løsning på integrationsgåden? (Videnskabsbutikken, Københavns Universitet)

Mikkelsen, Flemming. 2003: "*Indvandrerorganisationernes rolle i integrationsprocessen i de nordiske lande*" i Hjære, M. & Mikkelsen, F. (red.): Den frivillige sektors bidrag til integration af flygtninge og indvandrere i Norden. (Nordisk Ministerråd)

Rådet for Frivilligt Socialt Arbejde. September 2006: "*Etniske minoriteter - frivillige med indsigt.*" (Folder)

Rådet for Frivilligt Socialt Arbejde. December 2006: "*Opfølgning på årsmødet 2006 - den mangfoldige frivillige eller manglen på en stereotyp.*" (Folder)

Siim, Birte. 2003: Medborgerskabets udfordringer – etniske minoritetskvinders politiske myndiggørelse. (Magtudredningen)

Schmidt, Garbi. 2002: Tidsanvendelse blandt pakistanere, tyrkere og somaliere. (Socialforskningsinstituttet 02:28)